

نگاهی به برنامه اقتصادی تیم "اصلاحات و همگرایی" به رهبری دکتر عبدالله عبدالله

این برنامه تحت عنوان از "انتقال اقتصادی تا رشد پایدار" برای انتخابات ریاست جمهوری و شوراهای ولایتی 1393 در 52 صفحه حاوی مطالبی به شرح زیر آماده شده است:

- 1- مقدمه
- 2- توانایی و ظرفیت ها- شامل ده مورد (موقعیت ستراتیژیک؛ منابع طبیعی؛ زراعت؛ منابع بشری؛ زیربنا ها شامل (ترانسپورت، دسترسی نسبی به انرژی، توسعه خوب در تکنولوژی معلوماتی، سکتور مالی و پولی)؛ صنایع؛ آزادی بیان و رسانه های آزاد؛ رشد اقتصادی، رشد سکتور خصوصی؛ توسعه چهار چوب حقوقی).
- 3- نقاط ضعف/چالشها - شامل بیست و یک مورد (مشکلات امنیتی و سیاسی؛ ضعف حاکمیت قانون؛ اقتصاد مصرفی و کسربلند در بیلانس تجارت؛ اقتصاد کاذب، پنهان و حبابی، بی اعتمادی بین افغانستان و جامعه جهانی؛ توسعه نامتعادل و محدودیت زیرساختارها؛ اقتصاد یاداد و سند غیر رسمی؛ فقر شدید و گسترده؛ بیکاری؛ رشد جمعیت؛ بیسودای؛ صنایع داخلی؛ تفاوت در آمار و ارقام؛ مشکلات ترانسپرتی، زراعت توسعه نیافته؛ معضلات مربوط به زمین؛ ضعف ذهنیت حفظ و مراقبت؛ فساد مالی و اداری گسترده؛ موجودیت تبعیض در عرضه خدمات؛ مواد مخدره؛ ضعف حکومتداری اقتصادی).
- 4- فرصتهای عمده شامل (مدیریت موفقانه پروژه انتقال (امنیتی، اقتصادی و سیاسی)؛ تضمین های امنیتی؛ فرصتها در منطقه؛ سایر فرصتها (امکانات جلب سرمایه گذاری ها در سکتور های عمده رشد اقتصادی چون معادن، زراعت، صایع و خدمات مخصوصا، در مواردیکه مواد خام موجود است؛ در صورت بهبود وضعیت امنیتی و سیاسی فرصت جلب جهانگردی؛ تلقی موفقیت افغانستان به عنوان موفقیت تمام جهان).
- 5- تهدیدات 1- در عرصه سیاسی و امنیتی (خطر تروریسم و افراط گرایی؛ احتمال خروج سربازان خارجی و (گزینه صفر) و تأثیرات ناگوار آن بالای وضعیت سیاسی و اقتصادی؛ بی اعتمادی و شگاف عمیق بین مردم و دولت. 2- تهدیدات در عرصه اقتصادی (خلای مالی بزرگ که به اثر کمک مصارف جنگی و کمک های توسعه جهانی، فرار سرمایه و کمبود علاقمندی به سرمایه گذاری جدید؛ انگیزه ضعیف برای روی پا ایستادن و اعتماد به نفس اعضای جامعه به حدی که وابستگی به کمک های جهانی به یک فرهنگ عام تبدیل شده است؛ توقف کارخانه های صنعتی و سنتی (دستگاه های تولیدی، تولیدات گلیم، قالین، پوست قره قل، چرم، ابریشم، پوستین، مسگری، صنایع چوب، خردادی و غیره)؛ 3- تهدیدات در اجتماعی و محیط زیست (رشد سریع نفوس؛ بیکاری؛ احتمال برگشت کتلوی برنامه ریزی نشده از کشور های خارجی؛ آلودگی محیط زیست)؛ 4- تهدیدات دیگر (موجودیت ماین و مواد انفجاری منفلق نشده؛ افزایش اعتیاد به مواد مخدره؛ حوادث طبیعی).
- 6- تحلیلی از انتقال اقتصادی و فراتر از آن
- 7- دیدگاه کلی تیم "اصلاحات و همگرایی"
- 8- پالسی های عمده شامل (عمومیات/اصول؛ حکومتداری/مدیریت اقتصادی؛ صنعت و تولید) زراعت، زیربنای ترانسپورت، انرژی، آب و معادن، منابع بشری، تجارت، ترانزیت و همگرایی اقتصادی، خدمات (بانکداری، مخابرات، مسکن، ترانسپورت، صحت، معارف، بیمه و توریزم)؛ فراهم نمودن منابع تولید و سیاست های اقتصادی.
- 9- برنامه های ملی شامل (برنامه ملی ایجاد شغل؛ برنامه ملی اتکاء بخود و برنامه ملی فراهم نمودن تمویل).

خلاصه مطالب برنامه

- در مقدمه این برنامه از انتقال اقتصادی تذکر رفته و انتقال اقتصادی مانند انتقال سیاسی و امنیتی مهم تلقی شده، و اظهار بیم شده که توجه کمتر صورت گرفته از سوی حکومت موجود و جامعه جهانی به آن به عنوان یک نقیصه شاید عواقب ناگواری بالای برنامه های اقتصادی حکومت آینده داشته باشد؛
- توانایی و ظرفیت های بالفعل و بالقوه داخلی شناسایی شده؛
- نقاط ضعف و قوت و تهدیدها شناسایی و به حساب گرفته شده؛
- با در نظر داشت نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدات در عرصه اقتصادی و یک تحلیل از انتقال اقتصادی، اولویت های برنامه در کوتاه مدت میان مدت و درازمدت در شکل طرح سوالات بیان گردیده؛
- دیدگاه بزرگ تیم اصلاحات و همگرایی: تبدیل افغانستان از یک کشور محاط به خشکسای پدید پذیر، فقیر، مصرفی و با اقتصاد بی پایه، به مرکز کسب و کار و پل ارتباطی مطمئن منطقه، متکی بخودبا شاخصه های معین انکشاف بشری و رشد اقتصادی واقعی و با عبور از جنگ، مواد مخدر، فساد اداری و توريد کالا های بی کیفیت، دستیابی به رشد و توسعه پایدار اقتصادی، با ایجاد فرصت های شغلی با ثبات به مردم و عواید کافی به دولت فراهم سازی رفاه همگانی؛ استفاده از ظرفیت های بالفعل و بالقوه داخلی، شرکای مشترک منطقوی و بین المللی در تحقق دیدگاه ها و..
- طرح پالسی های عمده از جمله حفظ و تقویت دست آورد های 13 سال گذشته، در نظر گرفتن طرح های کوتاه مدت (عاجل) میان مدت و درازمدت در پالسی ها و استراتیژ ها؛ طرح و اجرای برنامه های که اقتصاد غیر رسمی را تدریجی شامل اقتصاد رسمی بسازد و غیره؛
- حکومتدار و مدیریت اقتصادی (امحای فساد اداری، طرح تنویری انطباقی اقتصاد بازار با در نظر داشت شرایط افغانستان، طرح برنامه توسعه ملی افغانستان برای پنج سال آینده بعد از ارزیابی دقیق برنامه های گذشته به شمول " استراتیژی توسعه ملی افغانستان " و برنامه های دارای اولویت های ملی و غیره.
- صنعت و تولید، زراعت، انرژی، انواع ترانسپورت، آب و مدیریت منابع آب، معدن و منرال ها، تجارت و ترانزیت و همگرایی اقتصادی غیره.
- سیاست های اقتصادی مبتنی بر اقتصاد بازار آزاد قانونمند (مالی و پولی).
- برنامه های ملی (برنامه ملی ایجاد شغل؛ برنامه ملی اتکاء بخود و برنامه ملی فراهم نمودن تمویل). البته اهداف و اصول و زمینه های تطبیق آن در برنامه واضح پیش بینی شده است.

استنباط و ارزیابی بنده بعد از مطالعه آن بر حسب زیر می باشد:

موارد کمبود

از مواردیکه به عنوان کمبود در این برنامه می توان اشاره کرد عبارتند از:

- 1- این برنامه می توانست از لحاظ شکل و ساختار منظم تر فشرده تر در حدود 20 الی 25 صفحه ترتیب گردد؛
- 2- نبود برنامه اجرای سرشماری جمعیت که اساس کلیه فعالیت های اقتصادی- اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، به خصوص اجرای برنامه های عادی و انکشافی به آن بستگی دارد که فقدان آن مشکل جدی رادر کلیه عرصه ها به ویژه عرصه اقتصادی

- بوجود آورده است. هرچند در صفحه (22) بند ششم موضوع حکومتداری/ مدیریت اقتصادی برنامه به ارتقای نقش اداره مرکزی احصائیه توجه شده است.
- 3- در مقدمه صحبت از انتقال اقتصادی شده اما مرحله و زمان برای انتقال پیش بینی نشده.
- 4- رشد پایدار به عنوان هدف درست است اما با طرح و اجرای یک برنامه اقتصادی 5 ساله ممکن نیست به آن رسید، آنگونه که در صفحه (22) بند دوم موضوع حکومتداری/ مدیریت اقتصادی در برنامه تیم اصلاحات و همگرایی آمده است. از لحاظ تئوری های معمول رشد برای رسیدن به رشد پایدار افغانستان باید مرحله آمادگی، مرحله خیز و مرحله نسبتاً سریع (30 تا 40 سال) که در طی آن به مدد سرمایه گذاری های پر شتاب، اقتصاد از مرحله توسعه بگذرد؛ مرحله رشد پایدار که در طول آن برغم نوسانات کمابیش شدید، اقتصاد تاب آورده و باترخی رشد البته ضعیف تر از مرحله قبلی و با حجم فعالیتی دائماً فزاینده، در مسیر رشد گام بردارد می باشد.
- 5- در اصل انتقال باید به عنوان گذار از یک مرحله اقتصادی به مرحله اقتصادی دیگر مطرح باشد. در افغانستان براساس ماده (10) قانون اساسی 1382 نظام اقتصاد بازار اساس کلیه فعالیتهای اقتصادی شناخته شده است. نظام اقتصاد بازار به بستر و شرایط لازم رشد نیاز دارد. فراهم آوری این شرایط به زمان ضرورت دارد که این زمان بنام زمان یا مرحله انتقال یا گذار باید مد نظر باشد. که طبیعتاً که مدت پنجسال کافی نیست.

موارد قوت

- 1- داشتن شناخت، دیدگاه، برنامه، سیاست و استراتژی برای یک تیم مدعی رهبری یک کشور امر خیلی مهم و بنیادی است که تیم اصلاحات و همگرایی آنرا دارد.
- 2 انتخاب عنوان برنامه " از انتقال اقتصادی تا رشد پایدار " دقیق است، زیرا رشد هدف کلیه نظام اقتصادی است. به خصوص برای افغانستان که به رشد و توسعه نیاز دارد.
- 3 طوریکه دیده شد، در طرح این برنامه روشها، اصول و نظریات معتبر اقتصادی از کلاسیک تا مدرن تا حد زیادی مدنظر گرفته شده و طراحان آن بخوبی از موضوعات سیاست اقتصاد کلان آگاهی داشته اند.
- 4 نیازمندی ها و واقعیت های شرایط افغانستان شناسایی راهکار های رفع آن تا حد ممکن پیش بینی شده است.
- 5 هرچند این برنامه کامل نیست، تدابیر حل برای کلیه نیازمندی های جامعه بعد و در حال جنگ را بازتاب نمی دهد ولی در ذات خود با توجه به شرایط و امکانات از جامعیت نسبی و بی نظیر برخوردار است.
- 6 مواد این برنامه پایه و اساس خوبی را برای طرح یک برنامه درازمدت رشد و توسعه استراتژی ملی می سازد.

ختم سخن

تهیه این برنامه برای تیم اصلاحات و همگرایی یک موفقیت می تواند محسوب شود. این تیم واقع نقش یک اپوزیسیون موفق را در وضعیت کنونی بازی نموده و شایسته تحسین و شاد باش است. تیمی با داشتن چنین

برنامه، از نظر اقتصادی الترناتیف خوب قدرت در افغانستان بوده می تواند. باوردارم که محتوای این برنامه مورد تأیید اقتصاددان و کارشناسان برنامه ریزی اقتصاد قرار می گیرد.

دکتر دستگیر رضایی

10 جوزای 1393